

Un sfert de secol în serviciul dreptății: un interviu cu Oleg Potîngă, procuror – șef al Procuraturii raionului Fălești

Studiind în România, dar alegând să-și construiască cariera în Republica Moldova, procurorul-șef al Procuraturii raionului Fălești vorbește despre diferențele dintre cele două sisteme juridice, realizările sale profesionale și ce înseamnă să conduci o echipă într-o instituție-cheie a statului. Cu o carieră desfășurată în raioanele Glodeni, Ungheni și Fălești, procurorul-șef dezvăluie care sunt provocările actuale ale profesiei într-un sistem aflat în continuă transformare.

Cum a evoluat parcursul Dumneavoastră profesional din momentul accederii în funcție și până în prezent?

Mi-am început activitatea în 1998. Vreau să menționez că mi-am făcut studiile liceale și universitare în România. Acolo am făcut și practica, să spunem așa. Am avut posibilitatea să evaluez, în cadrul unei practici pe care am efectuat-o la parchetul de pe lângă judecătoria Iași, sistemul judiciar român. Ulterior, am revenit în Moldova și am ales totuși să rămân aici, din 1998, cum am și menționat. Am fost repartizat în raionul Glodeni, unde am activat în calitate de stagiar, ajutor interimar al procurorului. Pe parcursul a aproximativ a 12-13 luni am evoluat în carieră, de la ajutor interimar, la ajutor, și respectiv ajutor superior al procurorului. La momentul respectiv eram cel mai tânăr ajutor superior al procurorului din întregul sistem. În 2003, am aplicat pentru un transfer la Ungheni, unde am activat o perioadă mai îndelungată trecând prin mai multe funcții. În 2007 am devenit adjunct interimar al procurorului șef iar în

2008 am preluat funcția de adjunct cu drepturi depline. În 2021 am devenit procuror șef interimar al procuraturii raionului Fălești, unde activez până la moment. Vreau să vă spun că m-am bucurat de o foarte bogată practică. Am activat, după cum observați, în 3 raioane diferite. Am avut ocazia să văd 3 spectre diferite de activitate, și de infracțiuni, și de colective, și de șefi. Aspectul respectiv, consider că m-a făcut o persoană bogată din punct de vedere profesional, căci am putut să ating niște culmi. Să ajungi de la procuror simplu la procuror-șef cred că este o realizare.

Dvs ați menționat că ați făcut studiile în România și inclusiv ați văzut cum funcționează sistemul de drept acolo. Puteți să ne enumerați câteva diferențe pe care le-ați observat între sistemele de drept român și cel din RM?

Dacă ați observat, și la moment noi încercăm să facem o reformă a Procuraturii. Spre deosebire de RM, cred că România are o altă viziune. În România procurorii sunt magistrați. Aspectul respectiv un pic schimbă planurile de lucru, spre deosebire de activitatea noastră, noi am preluat un sistem rusesc, vechi, sovietic să spunem așa, în care procurorul era persoana care mergea de la zero, începând de la prima acțiune de urmărire penală până la actul final. În România este un pic altfel. Este organul de cercetare, care efectuează toate acțiunile. În momentul în care pe dosar apar probe suficiente și posibilitate de a remite această cauză în instanță, doar în acel moment intervine procurorul. La noi, dacă observați, procurorul are și competență de urmărire penală, și de verificare a dosarelor contravenționale, și mai multe competențe nespecifice rolului său. În momentul în care procurorul va interveni doar într-un punct al procesului și va efectua acțiunile, atunci probabil vom avea același sistem, ca și în România, ca și în Europa, deoarece românii au preluat sistemul european: procurorul este magistrat și deciziile lui nu pot fi anulate de către alte persoane și în orice moment. Sunt decizii care le confirmă judecătorul de instrucție, sunt decizii care pot fi anulate de procurorul ierarhic superior, însă ierarhia la dumnealor este mai puțin pronunțată ca la noi.

Ce v-a determinat să alegeți profesia de procuror?

Profesia de procuror?... Eu am fost educat într-un sistem mai vechi, să spunem așa. Am trăit, inclusiv în Uniunea Sovietică, și procurorul, adică în acea vreme, după cum i se spunea, anchetatorul procuraturii, erau persoane care efectuau acțiuni, efectuau investigații și tot timpul erau reflectate ca persoane nu chiar pozitive, însă cu adevărat necesare în societate. Anume din considerentul respectiv, pentru a fi util societății, eu aveam obiectivul ca să ajung la această treaptă profesională.

Care au fost cele mai importante realizări din cariera Dumneavoastră până acum?

Dacă să ne referim la realizările personale - funcția care o ocup până la moment. Nu mă voi limita la ce am obținut până în prezent. Sunt realizările mele care au fost susținute și de familia mea. Dacă să ne referim într-un plan profesional mai îngust – sunt colectivele în care am activat. Am activat după cum v-am mai spus și în funcție de conducător la Ungheni și la Fălești, iar colectivele care le-am creat și menținut – le consider o realizare... acești oameni pe care i-am crescut, educat... și sper ca ei să urmeze o carieră bună și să fie promotori ai Procuraturii în continuare.

Aveți un caz din practica Dvs care v-a marcat în mod deosebit. Dacă da, prin ce anume?

Probabil pentru orișicare procuror, primul dosar este cel care îl marchează pentru toată cariera și, din acest motiv, și eu mă strădui ca atunci când avem un procuror nou, să îi dau un dosar nițel mai greu, ca să îl vedem, o să aibă el aptitudini de procuror sau nu. O să fie el tare și o să meargă înainte sau nu. În cariera mea un asemenea caz a parvenit chiar în a treia zi de activitate – am avut un dosar de omor, și 10 zile (pe atunci nu eram căsătorit) nu am dormit practic, am lucrat cot la cot cu organul de investigație, și în acele 10 zile am descoperit omorul respectiv. Era un caz mai complicat, cu mai multe persoane implicate. Calitatea investigațiilor l-a surprins și pe conducătorul meu și instanța de judecată, în persoana judecătorului, la rândul ei, a fost impresionată.

Pe lângă acest caz, ce cazuri dificile ați instrumentat?

Atât infractorii, cât și criminalitatea evoluează. Dacă în faza inițială, atunci când am început activitatea erau dosare multe pe sustragerea patrimoniului, ulterior, dacă observați aceste acțiuni evoluează. La Ungheni aveam în gestiune multe dosare de contrabandă. Nivelul intelectual al infractorului în asemenea categorii de infracțiuni este cu totul altul. A investiga un caz de contrabandă, mai ales atunci când merge vorba de mijloace financiare sporite și niște scheme pregătite preventiv, este un pic mai dificil. La moment, chiar și în calitate de conducător pot spune că duc și eu dosare, din motiv că subalternii mei se consultă cu mine pe acestea, iar eu consider că port responsabilitate și pentru acestea. În ultima perioadă sunt multe dosare de violență domestică. Problema cea mai mare pe care o întâmpinăm în cadrul instrumentării acestor dosare este lipsa de experți, psihologi... expertizele care să poată fi efectuate în termen restrâns. Dvs ați întrebat... spre exemplu, la Iași experții lucrează 2 ore, iar procurorul are în termeni proximi și ADN-uri și tot de ce are nevoie, pe când la noi așteaptă luni întregi niște rezultate ale expertizelor.

„Atât infractorii, cât și criminalitatea evoluează”

Cum percepeți evoluția sistemului procuraturii din Republica Moldova de-a lungul celor 26 de ani de activitate?

Noi înțelegem că evoluează și societatea, evoluează și infracțiunile și respectiv trebuie să evolueze și procurorii. După cum am menționat anterior, noi trebuie să avem un punct clar de unde pornim. Procurorul are calitatea de supraveghetor, de investigator, de efectuare a urmăririi penale sau calitatea de reprezentare a acuzării de stat? În momentul în care o să se facă o apreciere a competențelor, atunci o să putem și să îi dăm procurorului respectiv o direcție de activitate. Dacă observați, în ultimul timp sunt foarte multe modificări și unele din ele sunt un pic contradictorii. De exemplu, în august 2023, noi am avut niște modificări ce țineau de competența procurorului, astfel

că procurorul nu poate înregistra pe Registrul nr.1 cu privire la infracțiuni, un material ca să facă niște investigații, deoarece el este obligat să îl trimită în 3 zile după competență. Art.270 alin.(9) din Codul de procedură penală a fost exclus, prevedere care permitea procurorului ca atunci când constata abateri în acțiunile organului de urmărire penală să preia personal exercitarea urmăririi penale și să continue urmărirea penală. Acest alineat de asemenea a fost exclus,

„Noi observăm că rigorile impuse procurorilor sunt de fapt aceleași ca și cele impuse magistraților, iar satisfacția pecuniară este diferită.”

iar asta ne pune într-o situație defavorabilă de activitate. Referitor la activitatea procurorului: dacă observați este o tendință europeană ca la 100 000 de locuitori, să activeze 11 procurori. Vreau să menționez că raionul Făleşti are 78 000 de locuitori, iar noi activăm de facto 6 procurori, unul fiind în concediu de îngrijire a copilului. După reorganizare se impune reducerea cu o unitate de procuror din procuraturile care vor fuziona la procuratura regională Bălți. Noi considerăm că asta va știrbi din calitatea

muncii, deoarece și procurorii au familii și au necesități, chiar dacă mereu au fost blamați. Nu în ultimul rând o provocare majoră este salariul, deoarece o justiție ieftină ne costă, ulterior, foarte scump.

Dvs ați menționat de statutul de magistrat care îl au procurorii în România. Cum considerați, atribuirea statutului de magistrat procurorilor din RM ce beneficii ar aduce procurorilor și societății?

În plan procesual, după cum am menționat, există beneficii căci deciziile magistraților au valoare juridică mai puternică, fără posibilitate de interpretare în diferite trepte de control ierarhic instituțional. Doar părțile care nu sunt de acord cu aceste decizii le pot ataca. Nu pot fi anulate sau revizuite la nesfârșit.

Din alt punct de vedere, ar fi un stimul atât pe criterii materiale, cât și al garanțiilor sociale. Un magistrat se bucură de alte prevederi, conform normelor europene, la care noi tindem. Salariile și garanțiile sunt altele. Noi observăm că rigorile impuse procurorilor sunt de fapt aceleași ca și cele impuse magistraților, iar satisfacția pecuniară este diferită.

În calitate de șef al unei Procuraturi teritoriale, cum considerați care sunt calitățile necesare pentru a realiza cu succes sarcinile profesionale?

„dacă vrei să câștigi un război, trebuie să ai un general inteligent, nu e suficient să fie doar curajos”

După cum spunea și filosoful chinez în Arta Războiului, dacă vrei să câștigi un război, trebuie să ai un general inteligent, nu e suficient să fie doar curajos. Cred că fiecare procuror ar trebui să studieze foarte mult, deoarece pentru a emite o hotărâre, trebuie să faci o analiză a legislației. În cazul în care doar faci copy/paste din diferite decizii CEDO și ale CSJ, atunci nu vei realiza mare succes.

Cum reușiți să motivați echipa pe care o coordonați și să asigurați o colaborare eficientă în cadrul Procuraturii?

O întrebare foarte interesantă. În lipsa criteriilor materiale de stimulare, într-adevăr este necesară o acrobație de lider, pentru a motiva colectivul, mai ales când este vorba de un colectiv micuț - acordarea de suport logistic, implicarea poliției în efectuarea unor acțiuni care nu țin de competența procurorului pentru a-i ușura munca. Nu trebuie de uitat că fiecare procuror are o familie care îl motivează și anume faptul că el trebuie să fie și membru de familie, nu doar consultant sau procuror, te determină să ai un comportament corespunzător, ca angajatul să poată avea și timp liber pentru a-l petrece în familie, nu doar la serviciu. Eu nu sunt protagonistul motto-ului că „procuratura e a doua familie”. Procuratura nu poate fi a doua familie, ci serviciu. Acasă este familia, iar în cadrul procuraturii angajatul trebuie să activeze în timpul și normele fixate de lege.

„În lipsa criteriilor materiale de stimulare, într-adevăr, este necesară o acrobație de lider pentru a motiva colectivul”

Ați menționat despre colaborarea cu poliția. Cum ar putea fi îmbunătățită colaborarea între Procuratură și alte instituții ale statului?

Noi trebuie să vedem aspectul la care se referă colaborarea respectivă. Eu, la procuratura raionului Fălești am emis o dispoziție prin care s-au atribuit competențele de serviciu și fiecare procuror este în legătură cu reprezentanții unei sau altei instituții - de exemplu, reprezentantul de la oficiul de probațiune sau alte organe. Dacă merge vorba despre ofițerii de urmărire penală - ei sunt repartizați după procurori. Ulterior facem rotații după câteva luni. În ceea ce ține de Registrul nr.2, procurorul este în legătură directă cu agentul constatator respectiv, astfel că în cazul în care se constată componență de infracțiune, materialele sunt fixate în Registrul nr.1 cu privire la infracțiuni, în caz contrar, se emit deciziile corespunzătoare în baza Codului Contravențional. Astfel, se evită niște revizuri inutile în instanță a proceselor contravenționale și o aglomerare a lucrului pentru instanțe și procuratură.

Ați menționat, dar vreau să detaiați. Ce părere aveți despre reorganizarea sistemului procuraturii și racordarea la Harta Judecătorească?

După cum am spus este o evoluție normală, dar, în viziunea mea, ea trebuie să meargă în tandem cu niște modificări în Codul de procedură penală care ar viza digitalizarea proceselor. În prezent, noi privim doar la latura că procurorul se va deplasa într-un alt raion, dar noi uităm că același martor, aceleași părți în proces, toate persoanele implicate vor trebui să se deplaseze la Bălți. Este un pic de forțare a procesului. În cazul în care se vor digitaliza procesele, iar Codul de procedură penală va fi modificat în latura ce ține de caracterul nemijlocit al procesului, va fi posibilă audierea de la distanță, crearea camerelor de audieri speciale în toate inspectoratele/procuraturile teritoriale și atunci ar fi util și econom acest model de dezvoltare a procuraturii. Este benefic, dar trebuie susținut de digitalizarea nemijlocită a proceselor. Trebuie să trecem de la hârtie, la un alt nivel.

Ați menționat despre dezavantaje, dar care ar fi avantajele acestui proces de reorganizare?

După cum am menționat, anterior am activat la Procuratura raionului Ungheni, iar spre deosebire de Procuratura raionului Fălești, acolo avem mai mulți lucrători. Atunci când tu ai în loc de 6 angajați – 13 angajați, este mai simplu să repartizezi activitatea și sarcina de muncă. Observi mai clar care persoană și ce abilități are. Ai posibilitatea să jonglezi cu activitatea procurorului. Asta duce la eficiență. Nu există o supraîncărcare. Bănuiesc că în cazul respectiv de asemenea se va duce la specializare. Cineva se va specializa pe investigarea traficului de droguri, altcineva pe investigarea traficului de ființe umane și așa mai departe.

Care sunt infracțiunile comise cel mai des pe teritoriul raionului Fălești?

Infracțiunile comise cel mai des, evident că sunt furturile, iar în ultimul timp, escrocheriile. Suntem într-o continuă scădere a furturilor, deoarece salariul mediu pe economie crește. Însă, spre regret crește numărul de crime legate de escrocheriile prin intermediul tehnologiilor informaționale. La capitolul respectiv, notez că, din păcate, noi suntem în urma infractorilor, iar modalitățile folosite de aceștia ne depășesc. Specialiști în expertiza informatică sunt foarte puțini la Ministerul de Interne. Alte infracțiuni în creștere care le-am avut, cât de straniu nu ar fi dar sunt cele de corupere activă. Merge vorba de încercarea de corupere a polițiștilor de patrulare. Anul acesta am avut 12 dosare de acest fel la Procuratura Fălești... Infracțiunile de violență domestică, care capătă niște nuanțe strașnice, cu finaluri letale... Unele victime își retrag plângerile, ascund infracțiunile. Asta uneori duce la violențe mai grave cu rezultate tragice. Cum am mai menționat, sunt deficiențe și la capitolul – expertize. Odată ce am aderat la Convenția de la Istanbul, trebuie să o respectăm. Trebuie să incriminăm adesea și violența psihologică, fapt greu de probat în lipsa experților.

Cum contribuiți la consolidarea încrederii cetățenilor în activitatea Procuraturii pe care o conduceți?

Merge vorba despre transparența maximă și conlucrarea cu mass-media și dacă Dvs ați observat, avem comunicate de presă constant despre activitatea noastră. Noi ne străduim să reflectăm nu doar prima fază a procesului, dar și faza finală, pe sentință, gravitatea pedepsei, anume pentru a avea un rol profilactic în societate. Referitor la plângeri, le examinăm în termen cât mai restrâns și oferim posibilitatea să le conteste în instanța de judecată. În majoritatea cazurilor deciziile procurorilor se mențin de către instanță.

Ce sfaturi le-ați oferi tinerilor procurori care aspiră la funcții de conducere?

„atunci când ai devenit un procuror conducător, tu răspunzi nu doar pentru dosarele care le ai în gestiune, însă și pentru actele mai multor persoane. Dacă ești de acord să sacrifici timpul tău, competențele, emoțiile, în interesul altor persoane, atunci tu te poți considera pregătit și ai abilitățile pentru a fi șef”

O întrebare foarte bună. Procurorii simpli sunt mai aprinși, mai activi. Trebuie să înțelegi că atunci când ai devenit un procuror conducător, tu răspunzi nu doar pentru dosarele care le ai în gestiune, însă și pentru actele mai multor persoane. Dacă ești de acord să sacrifici timpul tău, competențele, emoțiile, în interesul altor persoane, atunci tu te poți considera pregătit și ai abilitățile pentru a fi șef și un adevărat lider.

Privind în urmă la cei peste 26 de ani de activitate, care este cea mai valoroasă lecție pe care ați învățat-o?

Mereu este loc pentru noi cunoștințe. Nu există o persoană perfectă, care le știe pe toate. Ai părerea ta, însă ascultă și interlocutorul sau părerile părților. Concluzia o formulezi doar la sfârșit, nu preventiv doar bazându-te pe Coduri, comentarii și practica judiciară și să crezi că știi totul și ești specialist în toate domeniile.

Cum vedeți viitorul Procuraturii?

Un viitor frumos. Văzând că sunt foarte mulți angajați tineri, înțeleg că acest viitor există. El trebuie să fie un pic mai digitalizat, mai transparent, mai în pas cu revoluțiile tehnologice și evoluția societății.

Vă mulțumesc pentru răspunsuri. Dacă doriți să menționați ceva despre ce nu v-am întrebat în acest interviu, vă încurajez să o faceți!

Doresc doar să felicit toți colegii cu sărbătorile de iarnă, să le urez sănătate și realizări frumoase.